

taka šola v Apačah ($\frac{1}{4}$ slov.), na Sladki gori ($\frac{1}{3}$ slov.) in v Spielfeldu ($\frac{2}{5}$ slov.), kar se pa tiče nadaljne meje, niso le na tej šole trdo nemške, ampak z malo izjemami po vsem kosu med označeno mejo, Dravo in južno železnico, tako da se sme reči, ta kos zemlje, torej Kozjak in severozapadni del Slovenskih goric je že sedaj za nas izgubljen. Take šole so v Arvežu, v Lučah ($\frac{2}{3}$ slov.), v Račah ($\frac{1}{2}$ slov.), v Ivniku, v Soboti, pri Sv. Lovrencu, pri Sv. Jerneju, v Marenbergu ($\frac{1}{3}$ slov.), na Muti in na Vratah; pri drugih je izkazan slovensko-nemški učni jezik, a če vidimo, da je učitelj Nemeč, lahko si mislimo, kolike vrednosti je taka opomba za nas. V ostalih šolah je učni jezik le prvo oziroma prvi dve ali prva tri leta slovenski, ves drugi čas pa nemški. Trdo nemške šole se nahajajo nadalje v Radvanji ($\frac{2}{3}$ slov.) in Razvanji ($\frac{9}{10}$ slov.) pri Mariboru in pa poleg slovensko-nemških v Brežicah, v Vojniku, v Konjicah, v Vitanju, v Laškem trgu in v Ljutomeru. Vrh tega pa so še kakor gnide po vsem Slov. Štajarsku zasejane trdo nemške šole nemškega šulvereina.

Če se končno pomisli, da je marsikateremu okrajnemu šolskemu nadzorniku glavna skrb pomnčevanje in da je deželni šolski nadzornik brezobziren sovražnik slovenstva, lahko, si predstavljamo, v kakšnem duhu delujejo oni učitelji, kateri so zapadli v breznačajnost. Okrajni šolski sveti so po osredju večidel, ob mejah vseskozi nemškega mišljenja, deželni šolski svet v Gradcu pa itak predobro poznamo. Učitelji, ki noče zatajiti svoje slovenske matere in postati janičar, ima se odpovedati znanprej posvetni sreči in voljno vzeti težek križ na rame. Tako bo čez par let to, kar je sedaj še osredje, rob naše zemlje. Meje so najvažnejše, ko bi to naši politiki le vedno imeli pred očmi! Politika naša mora biti ekspanzivna, sicer je po nas.

Poglejmo k meščanskim šolam. Tukaj se nam šteti ni treba, ker nimamo nobene, dočim se nahajajo štiri nemške, dve v Mariboru, po jedna v Radgoni in v Celju. Učiteljsiše v Mariboru je nemško, zrelostni izpiti vršijo se le v nemškem jeziku, kakor da bi se naj vsi kandidati usposobili za Berolin; slovenščina je le predmet. Sicer pa je znanje slovenskega jezika oziroma usposobljenost, v tem jeziku učiti, celo nepotrebna reč, kajti nastavljajo se na trdo slovenske šole tudi učitelji, ki ne znajo slovenski in torej tudi nimajo po svojih spričevalih pravice, v slovenskih šolah učiti.

Kar imamo v srednjem šolstvu, ni vredno omeniti; to je jedino, da se na mariborski gimnaziji ti učenci, kateri to izrecno želijo, prva štiri leta ločijo od drugih, da se veronauka, latinščine in računanja učijo v slovenskem jeziku. Nekaj malega jim je s tem olajšano, ali one predmete, kateri bi slovenskemu jeziku mogli služiti najbolje, ako bi se učili v slovenščini, kakor zemljepisje, prirodopisje, in v katerih jim je najlažje odgovarjati nemški, morajo se ubogi fantiči učiti vendar nemški. In to se imenuje »slovenske« vsporednice ali paralelke.

Zraven tega, da nam obe gimnaziji, ki sta na Spodnjem Štajarskem, že po svoji notranji uredbi ne moreta biti pravični, se na celjskem nemškem zavodu naši sinovi tako preganjajo in se naš jezik in naša narodnost sploh tako zasramuje, da bi krivični čini, ki jih uprizarja od vlade z naslovom »šolski svetovalec« odlikovani ravnatelj Končnik s svojim učiteljskim osebjem, napolnili celo knjigo. Take krutosti in take vnebovpijoče krivice se ne dogajajo menda na nobenem avstrijskem zavodu; kaj takega je mogoče le še na Turškem. Ubogi slovenski stariši, ki nosijo svoje krvave krakcarje v Celje, da bi se njim kedaj izpolnila sladka nada! Ubogi krotki slovenski fantiči, katerim se neprestano greni trudapolni poklic učenja, in katere celo pehajo iz šole le, ker ho-

čejo biti pošteni in nočejo zatajiti in zaničevati svoje lastne zlate slovenske matere! Toda, predragi stariši, ne bojte se, dečkov svojih pošiljati v nove slovenske razrede, katere zopet dobimo. Stori se je že nekaj in še se bo storilo, da se gosp. Končniku nam nasprotno delo ustavi. (Dalje prih.)

Bo že, bo že . . . !

(Iz vranskega okraja.)

Naša organizacija na slovenskem Štajarskem slabo napreduje. Bralnih društev imamo res precej, imamo tri kat. delavska društva in nekaj političnih društev, a to je vse premalo. Ravno tam ni nobenih društev, kjer bi se najbolj potrebovala. Živo potrebno bi bilo železničarsko društvo v Mariboru in delavska društva v Celju, v Brežicah itd. Potrebna bi bila politična društva v Laškem, kozjanskem, sevniskem okraju itd. Rodoljubi, vzdignite se, pojdite na delo! Ali ni bolj častno delati za ljubi slovenski narod, kakor pa živeti v duhomoreči letargiji? Bomo li čakali, da nas bo nasprotnik prehitel? Kaj pomaga stokati in tožiti o slabih časih? Kaj pomaga obljube delati in se tolažiti z boljšimi časi: bo že, bo že, bomo že naredili itd.? Kaj pomaga izgovarjati se: jaz nisem za-tó, jaz tega ne umem, jaz ne utegnem delati itd.? Kdor se dandanes, ko je socialno vprašanje takó pereče, s takimi izgovori opravičuje, tisti je prišel za celih 50 let prepozno na svet. Vsak človek, naj bode kakoršnega-koli stanu hoče, se mora v zdanjih časih baviti s socialnim vprašanjem. Kdor tega ne stori, ne umeje potreb časa. Na delo torej, rodoljubi! Organizujmo se v društvih, stopimo v mogočno bojno vrsto vsi slovenski Štajarci in začnimo duševen, narodno-gospodarski boj s svojimi nasprotniki! Društva pa se takó-le snujejo: Zbere naj se skupaj nekaj mož, kateri izvolijo pripravljalni odbor. Naloga tega odbora je, da sestavi društvena pravila, katera morajo biti prirojena razmeram kraja in časa. Ko so pravila enkrat od pametnih mož pretehtana in določena, spišejo se v pet izpisih. Prvi izpis dobi kolek za 1 gld., drugi štirje pa po 15 kr. Kolek se ne sme prilepiti, marveč samó priložiti. Potem se naredi prošnja na c. kr. namestnijo (pri nas v Gradcu), v katerej se prosi, da bi se priložena pravila potrdila. Na-tó prošnjo se mora dati kolek za 50 kr., kateri naj se prilepi, a ne popiše. Vseh teh šest izpisov naj se potem pošlje na namestnijo.

V štirih tednih mora biti prošnja po postavi rešena. Ako so pravila potrjena, kar se navadno zgodi, ako ni v njih kake pomankljivosti, tedaj se napove prvi občni zbor, na katerem se sprejemajo udje ter se volijo predsednik, tajnik itd. Zbor pa se mora vselej nekaj dni prej naznaniti c. kr. okrajnemu glavarstvu. Takó se društva ustanavljajo. Bog daj, da bi se na slovenskem Štajarskem veliko društev ustanovilo, katera naj bi narod izobraževala in v krščanskem duhu delovala za preosnovo sedanjih žalostnih gospodarskih razmer!

Cerkvene zadeve.

Zlata sveta maša pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.

Slovenske gorice že davno niso bile priča toli pomembne, ter sijajne svečanosti, kakoršna se je obhajala dne 8. avg. v naši skromni dolinici. Preč. gosp. kanonik Jakob Meško služili so ta dan svojo zlato sv. mašo, ter ob enem izrekli ljubemu Bogu dolžno zahvalo za tridesetletno uspešno župnikovanje pri Sv. Lovrencu. Dobri farani lovrenški pa niso zamudili te pre-

ugodne prilike, ter so sijajno pokazali, kako vedó častiti svoje zaslužene može. Kdorkoli je le kaj premogel, je z veseljem pripomogel, da se najsijajnejše obhaja ta redka slavnost.

Že v petek pred praznikom začele so se priprave, ter vrstile častitke. Prve so bile zastopnice žen domače fare, ki so g. zlatomašniku poklonile prekrasno mašno obleko, za njimi so nastopila v narodni noši petera dekleta, ki so v imenu vseh drugih izročile mično izdelano cvetlično krono in šopek. Na večer istega dne pa je pred cerkvijo kar mrgolelo vrlih mladeničev, ki so v kratkih urah ves cerkveni trg zasadili z zelenimi mlaji. V soboto jutro prišli so častitki možki zastopniki peterih občin, ki so za cerkev oskrbeli okusno izdelano večno luč in ravno tako peteri narodno opravljene mladeniči, poklonivši gosp. jubilanu dragocen »velum«. Okoli poldneva istega dne pa je bilo pred župniščem že vse živo, kakor na mravišču in preden se je večer zmrčilo, bil je cerkveni prostor rožnatemu vrtu enak. Mlaji ovenčani od vrha do tal, so stali kakor junaki tik polov, na vsakem je okinčan grb nosil napis s kakim važnim dogodkom iz življenja zlatomašnikovega kakor: Rojeni v Savcih 9. julija 1824; za mašnika posvečeni v Gracu l. 1847, kaplan v Arnovžu od l. 1848 do 1853 itd. Pot med cerkvijo in župniščem je bil podoben zelenemu gozdiču, ki je bil na večer od premnogih »lampijonov« čarobno razsvetljen. Iz stolpa in iz bližnjih poslopij plapolale so mogočne zastave, po hribih so o mraku goreli prelepi kresovi in mogočno gromenje topičev je neslo daleč po okolici vabilo k bodoči slavnosti.

Ko napoči krasno jutro slavnostnega dneva, bilo je že vse po koncu. Ob 5. uri začele so se opravljati sv. maše: Ob 6. uri služili so preč. g. stolni dekan slovesno sv. mašo, pol kateri so č. g. župnik Kocuvan, nekdanji lovrenski kaplan v goreči besedi govorili slavo farnemu patronu, kojega god se je ob enem ta dan obhajal.

Blizu devete ure zbere se okoli častitljivega jublanta nad 20 duhovnikov in sedaj se vrsti častitka za častitko. Preč. g. stolni dekan izroči do solz veselja ginjeni svojemu dolgoletnemu prijatelju zlato palico, ter jim položijo zlatomašniško krono na glavo. Velč. gospod dekan ljutomerski častitajo v imenu tomaževskih rojakov, poklonivši jim dragoceno stolo. G. župnik polenski položijo pred njih prekrasen »album« z godbo s slikami dekanijske duhovščine. G. župnik lembaški nagovorijo g. jublanta v imenu bivših kaplanov, ki so z njimi sodelovali, ter izročijo prelepo mašno knjigo. Dva učenca deklamujeta v imenu šolske mladine itd.

Na to se g. zlatomašnik od duhovščine obdani podajo v procesiji v cerkev, med tem ko jim je nad 60 svatevc stlalo cvetlice po tleh, in okoli 30 narodno opravljenih mladeničev pripravljalo pot v prenapolnjeno, s svežimi cvetlicami in venci prekrasno ozaljšano cerkev. Po kratki molitvi pred Najsvetejšim stopijo na leco željno pričakovani, znano poljudni govornik preč. gosp. kanonik dr. J. Križanič, ki v svojem blagomilem govoru razkazuje, kako da je dan zlate maše 1. dan veselja, 2. dan zahvale in 3. dan računa. Splošna tiho nastane po cerkvi, ko g. govornik prečitajo najodličnejšo častitko, s katero so g. zlatomašnika oveselili milostljivi knezoškof na čelu stolnega kapitlja. Po pridigi zapojejo 73letni starček z mladeniškim glasom svoj zlati »glorija« in po sv. maši enako navdušeno zahvalno pesem, med tem ko je vrli zbor učiteljskih pevcev izvrstno skrbel za primerno cerkveno petje.

Tako je minila slovesnost, na katero smo se leta in leta veselili in v kateri bodemo pomnili, dokler ne bodemo povabljeni na še sijajnejšo slavnost nebeskega veselja.

In kolikokrat se bomo spomnili zlatega dneva, ne bomo zabili vsklikniti iz dna hvaležnega srca: Ljubi Bog nam ohrani zlatega gospoda jublanta do skrajnih mej človeške dobe!

Mili darovi za družbo vednega češčenja:

Sv. Marija Magd. v Mariboru 50 fl., Rečica 5 fl. 80 kr., cerkev sv. Alojzija v Mariboru 6 fl. 12 kr., Slov. Bistrica 15 fl., Čadram 30 fl. 30 kr., Cirkovci 15 fl. 92 kr., Jarenina 43 fl. 30 kr., Sv. Lovrenc v Slov. goricah 23 fl. 60 kr., Zreče 10 fl., Sv. Štefan pri Celju 14 fl., Sevnica 6 fl. 80 kr., Zabukovje 5 fl., Kebeľ 2 fl. 50 kr.

Gospodarske stvari.

Peronospora ali strupena rosa ter način, kako se tej bolezni obraniti.

(Govoril dne 27. maja na podučnem shodu središkega bralnega društva »Edinost« Anton Kosi, učitelj in posestnik v Središču.)

(Konec.)

Dodatek o trtnem pikcu ali črnem paležu.

Ta bolezen je pri nas gotovo že tako stara, kakor trta sama. Spomladi se naredijo namreč na mladikah, listih in viticah majhne, spočetka svetlo rujave ali skrlataste lise. Te lise, ki se lotijo tudi razvijajočih se jagod, pozneje postanejo temnorujave in črne ter se naposled oderejo tako, da ostane samo rujavi rob kot vzvišen obroček, in na imenovanih napadenih delih nastanejo rane, kakor da bi jih bili žužki izgledali ali še bolje, kakor da bi je kdo z razbeljenim železom izžgal. Listi so čisto tako luknjičasti, da so podobni kakemu rešet, samo, da imajo okrogle ali nepravilne luknjice.

Na napadenih mladikah in viticah se združujejo prvotne majhne okrogle lise v večje in postanejo nepravilne. Često se zlijejo te lise celo v kolobar, kar daje mladikam ali rožgam nekako grčavo podobo. Tako oboleli trtini deli hirajo in hirajo ter se naposled posuše; zlasti če jih je ta bolezen napadla z vso močjo.

Jagode, na koje se pikec naseli, se posuše ter odpadejo, ako so namreč močno ranjene; ako so napadene manj, zamorejo se pač zdravi deli še dalje razvijati, medtem ko okuženi deli jagode močno otečejo ali odebelé. A dobrega pridelka od takega grozda ne moremo pričakovati nikoli, ker jagode ne morejo dozoreti.

Ker se ta bolezen kaže ali pojavlja vedno po toplem dežju, ko solnce na trte posije, mislili so ljudje spočetka (neuki še so zdaj tega mnenja), da so solnčni žarki v zvezi z dežnimi kapljami vzrok ožganemu listju in mladikam ter črnim pikam na grozdu.

Leta 1874. pa se je francoskemu učenjaku de Bary-ju posrečilo zaslediti pravi vzrok te prikazni. Našel je namreč neko glivo, katero je krstil z imenom »Sphaeceloma ampelinum«.

Tudi ta gliva ima svoje podgobje jednako peronospori v notranjih delih lista, peceljnov, mladik in jagod ter pije tam jednako peronospori živežni rastlinski sok. Širi in množi pa se pikec tudi s pomočjo tros. Pikec tros, ki prezimi na napadlih ali okuženih mladikah, ima — kakor trdijo učenjaki — zelo trdo in žilavo zunanjo kožo, ako je namreč suh, mokrota pa to kožico hitro razpusti in glivica začne kaliti.

V mokrotnih letih se je torej te zajedavke posebno bati, ker nam more ista trgategv popolnoma uničiti, kakor se je zgodilo to na več mestih lani.

Mislím, da ne pretiravam, ako se drznem z ozirom na ormoški vinorodni okraj izreči trditev, da lani po